

Vatan Kasidesi

Şairin En Çok Beğenilen Eseri

Görüp ahkâmı asrı mübârif atık selâmetten
Çekildik izzetü ikbal ile babı hükümetten
Usanmaz kendini insan bilenciler halka hizmetten
Mürüvvet menâ olan mazîna el çekmez lanetten
Münlü zalimün dünyada erbâbı denâmetten
Küpektir zevk alan sayyadı bil insafa hizmetten
Felek her türlü esabı cefasın toplasın, gelâsin
Dönersem kalıpeyim millet yolunda bir azimetten
Ne gam pür ateşli havlı olsa da kavgalı hürriyet
Kaçar mı merd olan bir can için meydanı gayretten
Kemendî can güdâzi ejdere kahr olsa cellâdin
Müröccâhtır yine bin kerre zinciri esaretten
Anlım mesleğimde çektiğim çevrî meşekkatlar
Ki anın zevki âlâdır vezaretten, sadaretten
Vatan; bir bil vefa nazenedi tannaze dânimiz kim
Ayırmaz sadıkâmı aşkını âlâmı gurbetten
Müberraım recâbı hav ften, indimde galıptır
Vazifem menfaattan, hakkım ağrazı hükümetten
Civan merdânı millette haser kavğadan ey bidât
Erlir şıngırlı zulmun ateş hani hamiyette
Ne mümtâkin zülüm ile, bîdâd ile imhâl hürriyet
Çalış, idrakı kaldır muktodiren âdemiyette
Gönüldü cevheri olmasa benzer cevheri gayret
Ezilmiz şiddeti tasıyktan, tesiri şikâyetten
Ne efsünkâr imişsin ey didarı hürriyet
Esrî açkın öldük gerçel katalduk cesaretten.
Senindir şimdi cezbî kalbe kudret, setri hüsnüne
Cemâlin tâ ebed dâr olmasın onsarı ümmetten
Ne yarî caz imişsin ah ey ümidi istikbal
Cihânı sensin âsâs eyilsen her yessü mihnetten
Senindir çevrî devlet hükümünü dünyaya infaz et
Hüda ikbalini hıfz eylesün her dürüü âfetten.
Kılıbı zulme kaldı gözdeğin nasende sahralar
Uyan ey şirî jıyan bu habı gâfletten.

Namık Kemal'in Edebiyatımıza Getirdiği Yenilikler

Yazan: **Mehmet KAPLAN**
Üniversite Edebiyat Asistanı

Namık Kemal'in, Türk edebiyatına getirdiği yenilikleri tam olarak anılabilmek için, daima eski edebiyatı gözönünde tutmak lazımdır. Eski edebiyat, sanat-kârın kendi şahsiyetiyle, devri ile, dünya ile hiç alakası olmayan mücerret, kapalı bir âlem idi. Namık Kemal'in yaptığı edebiyat ise, insan hayatına toprağa, cemiyete eski sıkı bağlıdır. Bu bakımdan Kemal bir realisttir. Kendisi de kurduğu edebiyata «edebiyatı sahâbe» derken, bunu anlatmak istiyordu.

Büyük vatanperver Namık Kemal'in gençlik resimlerinden biri.

Kemal, edebiyat tarihimize düşünce ve âlakaları hakikî hayata bağlı olan, mensup olduğu cemiyetin mazisi, hali ve istikbaline uğraşan ilk şahsiyettir. Kemal'in yaptıkları şu suretle hulâsa edebiliriz: Bulunduğu devri düşünmek, bozuklukları korkmadan söylemek, fikri ile hayatını birleştirmek. Eski ve terakkiye mâni olan fikirleri tenkid etmek, kader ve felek fikrine karşı insan kudretini ve iradeyi ileri sürmek, insanlara, buldukları toprağın suurunu vermek ve ona bağlamak, insanlara hür olduklarını hissettirmek...

Kemal'in edebiyatı iste bütün bu esaslı fikirler üzerine kurulmuştur. Namık Kemal, eski destanlardan asırlarca sonra, kahraman edebiyatını yeniden yarattı. Bütün eserlerinde esas tip kahramandır, diğer tipler Kahramanın mücadele ettiği mâniyalardır. Kemal, tarihi dahi, başka zaruret ve kuvvetlerden ziyade «insan» la izah eder. Kemal'in düşünce şekli ve edebiyatı sosyolojiktir. Bizde psikolojik edebiyat Hâmitle başlar. Bugün istenilen ede-

biyatı, Namık Kemal kendi devrinde, kendi kudretine göre yaratmaya çalışmıştır. Kemale çatan, mâni olan fikirleri tenkid etmek, kader ve felek fikrine karşı insan kudretini ve iradeyi ileri sürmek, insanlara, buldukları toprağın suurunu vermek ve ona bağlamak, insanlara hür olduklarını hissettirmek...

Kemal'in edebiyatında zayıf noktalar çoktur, bunlar ayrı bir meseledir. Fakat onun müsbet olarak yaptığı büyük iş, Beş asırlık eski edebiyatın mihverini değiştirmesi, onu insan hayatına ve cemiyete bağlamasıdır.

Namık Kemal'in Hakikî Siması

Büyük Vatanperverin Hekinesine Devam Etmis Bir Zat Bize Hatıralarını Anlattı

[Arkadaşımız Lütfi Arifin babası Avukat E. Mustafa Arif Kember, Namık Kemal'in meclisine uzun müddet devam etmiştir. Çok kıymetli hatıralarını Namık Kemal'in yüzüncü yıl dönümü vesilesiyle bize anlattı.]

«1287» senesinde (1870) zamanın âlimlerinden Yanyalı Hoca Tahsin Efendinin selâmlığında Namık Kemal ile ilk defa görüşmüştüm. Büyük şair ve vatanperver Kemal Bey zati sık sık ziyaret ederdi. O tarihlerde bir vazifede değildim. Gündüzlerini yazmak ve okumakla geçirdi.

Arkasında Oğlanlartekkesinin arkasına düşen sokagın nihayetindeki arsanın bir tarafında medriki bir mahzen vardı. Burası gizli bir toplantı yeri haline getirilmişti. Arsanın kapısından geçilerek mahzene girilirdi. Kemal Bey akşamları buraya gelir ve mutadî vechile bir iki kadeh rakısını içerdi. Her akşam burada zamanın gençleri, şaire, edebiyata, tasavvufa meraklı zevat toplanır, bazan müsaare yaparlardı. Hızan da ziyas mevzular üzerinde konuşurlardı. Bu meclise devam edenlerin miktarı elli kişiyi geçiyordu. Deli Nuri Efendi lâkabile tanınmış Yanyalı Nuri Efendi beni de bu meclise takdim etti. Müdâvilim-

NAMIK KEMAL'i Yahya Kemalden Dinliyelim

Bin Senelik Bendeci Şark Edebiyatına İsyan Ruhunu Sokan Adam

[Geçen gün klüpte Yahya Kemal rastgeldim. Namık Kemal bahsi açıldı. O kadar güzel sözler söyledi ki, bunların istifadesini kendime ayırmıya kıyamadım. Kıymetli edibimizin bana söylediklerini bir konuşma şeklinde yazdım. Bunları ben ne kadar lezzetle dinlemişsem sizin de aynı haz ve lezzetle okuyacağınıza şüphem yoktur.]

— Namık Kemal'in yüzüncü senesi sizi düşündürdü mü?
— Bu sualimize bana, geçen sene, onun doğduğu yerde geçirdiğim bir saati hatırlattınız. Geçen sene Tekirdağdaydım. Belediye daire-sinde, bir odanın penceresinden, Namık Kemal'in 1840 da doğduğu evden kalan arsaya bakıyor ve onu düşünüyordum ve çimindiye kadar muammer olsaydı, aramızda doksan dokuz yaşında bulamacaktık! diyordum. Bu takdirde acaba, muhayyilemizde, aynı Namık Kemal mi olacaktı? Hayatı uzadıka, eserinin kemiyeti ve keyfiyeti değişikçe, o zamandanberi geçireceği bil-ribirine benzemez devirlerin ortasında, şüphesiz daha başka bir adam olarak tecelli edecekti. Ölüm insanları, bilhassa büyük insanları kat'î bir çerçeveye içine koyuyor ve «işte bu adam bundan ibarettir, budur» diyoruz.

Namık Kemal Tekirdağ'da doğdu ve Geliboluda toprağa gömüldü. Kâinata bakışı o sahlin adesesindedir. Bazı şahsiyetler hayata, vatan ve tarihe, bütün ömürlerinde, doğdukları toprağın daresinden bakarlar. Milletimizin Avrupaya karşı en şedit azimlerine şahit olan o toprakta doğmuş olması ve çocukluğundanberi millî varlığını o sahilden tahsil etmesi Namık Kemal'in yaradılışında esrarlı bir unsur olmuştur, denilebilir. Bir milletin büyük işler gördüğü devirler, o maceraların geçtiği iklimle ebedî bir rüya gibi nakşolunuyor. Trakya'da dolaşan bir Türk, 1350 ile 1400 arasında, Türklüğün yaşamış olduğu o destanları, o kahramanlık havasını, o şan ve şeref velvelesini her küçük şehirden her ovada, her yolda mutlak hissediyor. Şimdi o mübarek iklimde vatanın müdâfâsını nurdeh etmek bekliyen mübarek ordumuzun ne sağlam bir tarih havasını tattığını düşünüyorum. Namık Kemal o hava içinde doğmuştur.

KEMALIN NESRİ

— Namık Kemal'in hangi tarafını en fazla seversiniz?
— «Piangı tarafını?» demekle bir çok taraflarını düşündürüyorsunuz. Vâkıa Namık Kemal, aynı zamanda, bir çok taraflı mühayyilemize aksettirdi. Bir nâsir tarafı var. Bir siyasi tarafı var. Bir «Meydan adamı» tarafı var, bir müceddit tarafı var, bir de millî tarafı var. Genç bu tarafların hepsi birden ayrı hüviyetin unsurlarıdır. Maamafih ayrı ayrı müteale edilebilir.

Nâsir tarafı: Namık Kemal'in şahsiyeti edebiyatta kat'î olarak çerçeveleyen taraftır. Türkçe nesri, gürlü sesle ve kudretli nefesle bir hamlede diriltir; kuru yazı halinden çıkardır; revan bir vadiye döktür; zamanın okur yazarlarına günü gününe hararetle okuttu. Dağalı bir «Namık Kemal cümlesi» yarat-tı. Bu cümle, bütün tilmizlerinin nazmında ve nesrinde şedit bir te-

yan yerde bizim ne işimiz var ki?..» derdi.
Namık Kemal'in en beğendiği eseri «Vatan - Silistre» idi. Bu eserden bazı parçaları mecliste okurken göğsü kabarıp ve gözleri yaşardı. Kemal'in takdirkârları gitgide çoğaldığı için gizli mahzen dar gel-meğe başlamıştı. Bu sıralarda tiyatrolar müfettişi Rifat Beyin tavsiyesiyle zamanın tiyatrosu meşhur Güllü Agop (Vatan) piyesini ilk defa oynamaya karar vermişti. Gedikpaşada Güllü Agobun tiyatrosunda bine yakın seyirci önünde (Vatan) piyesi temsil edildi. Tiyatro binası alkıştan, yaşa seslerle yapılan tezahürattan dakikalara çın-ladı. Kemal Bey locada idi. Ayağa kalkarak gösterilen teveccühe selâmlarla, tebessümlerle teşekkür ediyordu. (Vatan) piyesi o kadar sür'atle şöhret kazandı ki; Güllü Agop bu eseri yirmi yedi gece arka arkaya oynamaya mecbur oldu. Kemal Bey Midilli mutasarrıfına tayin edildiği zaman meclis müdâvilimlerinden bir çoğu dağılmıştı. Çünkü saray bu toplantılara devam edenleri takip ettiriyordu.

Namık Kemal ile Sami Paşa torunlarından Kâmi Bey

Bir de unutmamak lazım gelir ki ancak yirmi beş sene sürmüş bir nâsir hayatında, siyasi sergiyeşteriler de dahil olmak şartıyla, yeni nesri bir taraftan ihtirasla kaleme-ciliğe, bir taraftan romana, bir taraftan tarihe, bir taraftan tiyatroya tatbik eden odur.

MEMLEKETİN DERTLERİNİ BENİMSEMİŞ BİR MUHİT — Siyasi tarafını nasıl görür-sünüz?
— Gerek muasırlarına, gerek de ölümlünden sonra hayranı olan mektepli zümreye icra ettiği tesir asıl o taraftandır. Namık Kemal, yaratılışı ile, siyasi idi. Bütün hayatında, hattâ 1876 dan sonra, nisbeten uslanmış olduğu senelerde bile, siyasi ihtiraslar içinde idi. Yüz elli senedenberi Devletin dertlerini benimsemiş bir ailenin oğlu idi. Babadan babaya tâ Topal Osman paşaya kadar bütün cedleri iktidar mevkilinin büyük işlerine karışmışlardı, Namık Kemal onların siyasi hümmalarına varisti. İlk göçüne dair menkıbeleri, hariç-rinciye tercüme odasında arkadaşları olan eski Mısır Komiserimiz Rauf paşadan dinlemiştim. Çocukluğundan ölümüne kadar Devleti tenkit etmemiş ve tam bir mutavâtin sükûnu içinde uzun bir ömür sürmüş olan bu vezirimiz kaleme arkadaş genç Namık Kemal'i tasvir ederken: «Mensup olduğu maruf hanedanına yakıştıyacak bir lisanla «Devlet» hakkında ağır sözler söyledi; kaç defa hayırhane nasihat bulundu. Hiç ku-lak asmadı. Babâlide de kalmadı.

Yoksa tevesşüz eder, yüksek mektebele çıkardı. Zira hakikaten yüksek kâtip ve edip adamı.» Demişti.
Namık Kemal özlediği hürriyetin tahakkuk edeceğine görmüş olsaydı siyasi müceddilere dalar, ya edebiyattan büsbütün çekilir, ya da edebiyatı sırf siyasi bir zemine dökerdi.

MEYDAN ADAMI SIFATILE KEMAL

— «Meydan adamı» idi diyor-dunuz...
— Hürriyete alışmış olan memleketlerde «Meydan adamı» şahsını ortaya atan, fikirleri ve hisleri bütün bir milleti meşgul eden, umunun derleriyle ve dilekleriyle ortalık mutasıl karıştıran, her gün umumi bir hava teneffüs eden müstesna şahsiyetlerdir. Bu şahsiyetler bilhassa münakaşacı başmuharrir ve siyasi hatip olarak tecelli ediyorlar. Mamafih hürriyet mefhumunun yayılmasından önce de bizde daima «Meydan adamları» görülmüştü. Bu mizaçta insanlar her zaman ve her melekete yetişir. Tabii bu neviden olan siyasi adamın yüksek yaratılıştan olannın bahsediyoruz. Namık Kemal bu nevidendi ve bu captaydı. Yazılarında, hareketlerinde o hava vardı. Vatanperverliği ifade eden kü-münemelerinde, ekseriya, Nefî üslûbunda bir meydan okuyuş var ki bu mizacını tamamilen gösteriyor. Vatan - Silistre temsil edildiği gece büyük vatanperver, şedit alkışlar ortasında. İslâm beyile ve Abdullah Çavuş ile halk tabakasına kadar alkışlar uyardırılmıştı. «Çi-hannın bir belâsından bana perva mı kalmıştır?» mısraı tek başına bir ruh tasviridir ve Namık Kemal'in halka hitan zevkini gösterir. 1867 den sonra, daha ziyade Pariste, biraz da Londrada geçirdiği dört sene de bütün melekete şahsına ait derin bir merakla meşgul etti. 1876 dan sonra hürriyet kalktı, o da mutasarrıf oldu, ömürünün bakiyesini Adalarda geçirdi; lakin yine herkes onunla o da herkesle alakadardı. Adalardan yazdığı kitaplar bir ilim âlâkasından daha fazla siyasi bir hava uyardırıyor.

Bu zeminde hatıra gelen bir mü-lâhazayı serdetmek lazımdır: 48 yaşında, bir nevi menkûp olarak, bütün melekete hayranlığı ortasında olması sanına ve şerefine çok yaradı. Şayet hürriyet olsaydı, müceddelere gireseydi, mukadder olan hücumlara ve ithamlara uğ-rasaydı bugün hayalimizde olduğu gibi kalmazdı.

Sert İsyan Ahlâkı

— Müceddit tarafına ne dersiniz?
— Süphesiz ki zamanına göre (Devamı 5 inci sayfa)

Bugün Üniversitede Yapılacak Merasim

Şairin Hayat ve Eserleri

Bugün Üniversite ve bilûmum ilk, orta ve yüksek mekteplerde büyük Türk şairlerinden Namık Kemal'in doğumunun yüzüncü yıl-dönümü münasebetile bir ihtifal yapılacaktır.

Üniversitede Rektör Cemil Bilsel, Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan, Halide Edip, Ahmet Hamdi Tanpınar, şairin edebi, insani şahsiyeti hakkında birer konferans verecekler, talebeden bazıları şairin eserlerinden seçilmiş parçaları okuyacaklardır. Bu törenlerden sonra, Namık Kemal'in eserleriyle, hakkında yazılmış eserleri ihtiva etmek üzere İktisâp müzesinde hazırlanmış olan sergi, Rektör Cemil Bilselin bir nutukla açılacaktır.

Şairin Hayatı ve Eserleri Mehmet Namık Kemal, meclisi maliye âzasından sermüncem Mustafa Asım'ın oğludur. Annesi Zehrannın babası Koniçe egrafından Abdülâtilif Paşadır. Babası Tekirdağ'da memur iken 21 birincikanun 1840 da doğmuştur.

On iki yaşında ilk defa olarak mektebe gitti. Üç, beş ay Beyazıt rüştiyesinde, altı ay da Valide mektebinde okumuştur. Bütün mektep tahsil bundan ibaretti. Fakat seçme muallimlerden ders almış, Avrupaya kaçtığı sıralarda da fransuzca ve Fransız edebiyatını etrafı ile elde etmiştir.

On sekiz yaşında Sofyadan İstanbula döndüğü zaman koltuğunda dolgun bir şiir mecmuası götürmüştü. İstanbulda Hersekli Arif Hikmet, Faik Memduh, Halil, Leskofçak Galip gibi münevver gençlerle tanışmış ve onların arasında saygı kazanmıştır. Egrer Paşanın, Kâzım Paşanın, daha sonra Şinasi ve Ziyannın da edebiyat meydanına gelmesine tesirleri olmuştur.

Hükümetin istiptadına karşı durmak ve Aziz'in yerine Muradı geçirmek için kurulan Genç Osmanlılar Cemiyetinde Kemal'in büyük rolü vardı. 1867 de cemiyet yakalanmış ve Ziya Paşanın Kıbrıs mutasarrıfı ve Kemal'in Erzurum valî muavini sıfatile nefyedilmesi kararlaştırılmıştı. Erzuruma gidecek yerde Paris ve Londra'ya kaçmış ve orada Hürriyet gazetesini çıkarmıştır.

İstanbul dönüsünde İbret gazetesini kurdu ve ateşli yazılar yazdı. Bir taraftan da halkı harekete getirmek için tiyatroya sarıldı. Vatan ve Silistre halkın coşkulu âlâkası içinde birbiri ardı sıra yirmi yedi gece oynandı. Hükümet bundan kuşkulandı. İbret gazetesini kapandı, Kemal de 1873 de Magusa kalesine hapsedildi. Akif Bey ve Gülnihal piyeyeslerini orada yazmıştır. Abdülâzizin hal'inden sonra serbest bırakılmış ve İstanbula dönmüştür. Abdülhamit tahta çıktuktan sonra Mithat Paşanın sadrazamlığı zamanında Ziya Paşa ile be-

Namık Kemal'in babası Mustafa Asım Efendi

raber ilk kanunu esaslıyı kaleme almıştır.
Bir müddet sonra Abdülhamit onu bir vesile ile hapsedirdi, son-ra ikamete memur diye Midilliye gönderdi. Hazmi ve Celâl o zamanlarda yazılmıştır.

İki buçuk sene sonra Midilli'ye mutasarrıf oldu. Fakat Yunan propagandasına karşı durduğu sarayda entrikalar yapıldı. Mutasarrıf adı altında Radosa nefrettilirdi. Bir müddet sonra Sa-ruza sürüldü ve orada zatürriyeye tutularak 1868 de gözlemleri dünyaya yumdu, vasiyeti üzerine Bolayırda Rumeli fatihi Süleyman Paşanın türbesi yanına gömüldü.

Başka eserleri şunlardır: Salâhaddini Eyyûbi, Yavuz Sultan Selim, Fatih, Emir Nevruz, Osmanlı Tarihi, Devri İstila, Kanije, Barikâi Zafer, Vatan - Silistre, Gül Nihal, Akif Bey, Zavallı Çocuk, İntibah, Cezmi, Celâleddini Harzemi, Kara Belâ, Divanı Eş'ar, İrfan paşaya mektup, Merzifon muahzesi, Tahribi Harabat, Takib, Bahan Danış, Rüya, Mukaddime Celâl, Ronan müdâfaası vesaire...
Hakkında Yazılan Zikre Değer Eserler

Ebuzziya: Tercüme-i hal Namık Kemal.
Ali Ekrem: Ruhü Kemal, Süleyman Nazif: İki dost (Namık Kemal ve Ziya Paşa), Süleyman Nazif: Namık Kemal (Yüksek muallimde konferans).
Doktor Ruza Nur: Namık Kemal.
Sadettin Nüzhet: Namık Kemal.
Mustafa Nihat: Namık Kemal ve İbret gazetesi.
Necmeddin Halil: Namık Kemal (Tez, Türkiyat Enstitüsünde, gayrimatbu).
Mikhat Cemal: Namık Kemal (dram).

Türkçe yazılmış olan bu kitaplardan maada, edebiyat antolojilerinde Namık Kemal'den mu-fassal bir surette bahsedilmiştir. Yabancı dillerdeki eserler — Fr. Vincze, Namık Kemal Bey (Macarca), Stambulof: Namık Kemal (rusça).

Bundan başka Alman, Rus, Macar müsteşrikleri Türk edebiyatını tetkik ederken Namık Kemal üzerinde uzun uzadıya durmuşlardır.
Hakkında Yazılmak Üzere Olan Eserler

Edebiyat Fakültesinde Namık Kemal hakkında büyük iki kitap hazırlanmaktadır. Bunlardan biri Fakülte profesörlerinin istira-kile hazırlanmakta olup Fakülte namına neşredilecektir. Diğer Edebiyat şubesi tanzimat semineri çalışmalarının neticesi olup profesör vekili Ahmet Hamdi Tanpınar imzasile çıkacaktır.

Kemal'in En Meşhur K'talarından Biri

Sen oldun çevrîne ey düşüken mahzun, ben mahzun
Felek gülsün, sevinsin işte sen mahzun, ben mahzun
Ölürsem görmeden millette ümmat ettiğim feyz,
Yazısın senki kabrinde vatan mahzun, ben mahzun.

Namık Kemal'in Bulayırda bulunan üstü yıkık kabri